

Preventieve aanpak risicojeugd

- **Lessen en aandachtspunten voor gemeenten bij de aanpak van 12-min problematiek**

**Wendy Buysse, Manja Abraham, Nina Faulstich
en Maud Pluijm, DSP-groep**

Voorwoord

Voor u ligt de handreiking preventie aanpak risicojeugd met lessen en aandachtspunten voor de aanpak van 12-min problematiek bestemd voor gemeenten. De handreiking is ontwikkeld in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV). Het ministerie wil bijdragen aan een effectieve en efficiënte aanpak van deze groep jonge kinderen met risicogedrag.

Onderzoek laat zien dat kinderen die risicogedrag vertonen meer kans hebben op het ontwikkelen van een langdurige criminele carrière. Vroegtijdig signaleren en ingrijpen is daarom cruciaal bij het voorkomen dat deze groep jonge kwetsbare kinderen (verder) afglijdt in de criminaliteit.

Kinderen met risicogedrag met een leeftijd jonger dan 12 jaar, ofwel: 12-minners, vragen om een passende aanpak om te voorkomen dat deze jonge, nog niet strafrechtelijk aansprakelijke kinderen, zich ontwikkelen tot daders. Kinderen die in risicovolle omstandigheden opgroeien, hebben ook een grotere kans om slachtoffer te worden van crimineel gedrag. Ook dit vraagt om een passende aanpak. Een passende aanpak is van belang vanuit veiligheidsoogpunt (voorkomen van slachtofferschap en daderschap), vanuit kinderbeschermingsoptiek en voor de algemene welzijn van de betrokken gezinnen.

De gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk en regievoerder voor de aanpak van de 12-min problematiek. Een belangrijk knelpunt waar meerdere gemeenten tegenaan lopen in de aanpak van deze doelgroep is dat de verbinding tussen het veiligheidsdomein en het sociaal domein vaak (te) beperkt is en/of moeizaam van de grond komt. Gemeenten proberen de samenwerking wel te realiseren, maar dit blijkt vaak nog zoeken.

Dat komt onder andere door verschil in taakopvatting en een verschillende perceptie van de doelgroep tussen de domeinen. Veel gemeenten zien bijvoorbeeld de groep 12-min niet als een doelgroep voor het veiligheidsdomein en omgekeerd is binnen het jeugdbeleid geen specifieke aandacht voor veiligheid.

Gelukkig is dit niet overal het geval. Verschillende gemeenten hebben lokale aanpakken voor deze doelgroep, waar het sociaal domein en het veiligheidsdomein gezamenlijk optrekken, uitgewerkt.

Het ministerie van JenV heeft DSP-groep onderzoek laten doen naar deze initiatieven in drie verschillende gemeenten. Op basis van de ervaringen met de drie initiatieven is deze handreiking opgesteld. In de handreiking worden tips en aandachtspunten gegeven over het in kaart brengen van de problematiek, het bepalen van het plan van aanpak en de maatregelen, het uitvoeren en het evalueren en borgen van de aanpak.

Voor wie is deze handreiking bedoeld?

Deze handreiking is bestemd voor professionals van gemeenten: medewerkers sociaal domein (jeugd, welzijn, onderwijs en sport) en veiligheid die de aanpak van de 12-min problematiek willen aanscherpen, een 12-min aanpak willen opzetten of het 12-min beleid willen verankeren.

Factsheet preventieve aanpak risicojeugd

Naast deze handreiking is ook een factsheet opgesteld met daarin tips voor een preventieve aanpak van risicojeugd door gemeenten. De factsheet is bestemd voor gemeenten en hun samenwerkingspartners die betrokken zijn bij de aanpak van de 12-min problematiek.

Impact van de coronacrisis

Om de ervaringen en lessen in de drie gemeenten op te halen zijn interviews gehouden in het voorjaar van 2020 en 2021. De tussenliggende periode werd gedomineerd door de maatregelen om de Covid-19 pandemie te bestrijden. Voor de gemeenten, uitvoerende en verwijzende organisaties had dit ingrijpende consequenties voor hun werkwijzen. Overleggen tussen professionals vonden digitaal plaats. Er waren minder contacten tussen professionals. Professionals konden minder op huisbezoek. Interventies konden niet op school worden uitgevoerd. Ook contacten tussen professionals en gezinnen vonden digitaal plaats. De pandemie maakte echter ook een aantal voorwaarden voor het goed implementeren van een 12-min aanpak nog duidelijker. De lessen in deze handreiking zijn nadrukkelijk los van de corona-maatregelen geformuleerd. Hier en daar geven we een aantal voorbeelden van hoe interventies ook met coronamaatregelen kunnen worden uitgevoerd.

Inhoud

In deze handreiking aanpak 12-min problematiek beschrijven we **drie casussen** waarin de aanleiding om de problematiek van 12-minners aan te pakken verschillend is:

Casus A - 12-minners veroorzaken overlast in een wijk

Casus B - Een school maakt zich zorgen om leerlingen

Casus C - Vanuit een theoretische model een keuze maken voor inzet van interventies in de wijk

Per casus komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. Signaleren van het probleem: aanleiding aanpak
2. Analyse van de problematiek en keuze voor een interventie of aanpak
3. Plan van aanpak en uitvoering inclusief signaleren en doorverwijzen
4. Evaluatie en borging

Bent u vooral geïnteresseerd in een van de casussen, dan kunt u via de knoppen onderaan de pagina meteen naar de casus navigeren.

Op basis van de drie casussen zijn er **overkoepelende aandachtspunten en lessen** geformuleerd voor gemeenten. Deze lessen en aandachtspunten bieden **handvatten** voor gemeenten om als verantwoordelijke en regievoerder van de probleemgerichte aanpak van 12-min problematiek het proces in te richten.

Gemeenten die reeds beleid en/of een aanpak voor 12-min problematiek hebben, kunnen de handvatten gebruiken ter aanscherping.

Gemeenten die nog geen beleid en aanpak hebben, kunnen de handvatten gebruiken om te komen tot beleid en aanpak.

Casus A

**12-minners veroorzaken
overlast in een wijk**

Casus B

**Een school maakt zich
zorgen om leerlingen**

Casus C

**Vanuit een theoretisch model
een keuze maken voor inzet
van interventies in de wijk**

De overkoepelende lessen en aandachtspunten vindt u in de hoofdstukken 1 t/m 8.

Via de knoppen onderaan de pagina kunt u direct naar het onderwerp navigeren waarvoor u tips of aandachtspunten zoekt.

Het betreft:

- 1) **12-minners, wie zijn dat?**
- 2) **Aandacht voor 12-minners in lokaal beleid**
- 3) **Probleemgerichte aanpak van 12-minners (SAPE)**
- 4) **Samenwerking tussen sociaal domein, veiligheid en onderwijs**
- 5) **Analyse en keuzen passende aanpak**
- 6) **Vroegsignalering en doorverwijzing**
- 7) **Uitvoering van een aanpak en interventie**
- 8) **Evaluatie en borging**

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

1

12-minners: wie zijn dat?

▲ Winkelend publiek in het Designer Outlet in Roermond. (archieffbeeld). © ANP

Grote groep kinderen (10-14 jaar) intimideert winkelend publiek in Roermond

Een grote groep kinderen heeft zondagmiddag in Roermond voor veel overlast gezorgd. De kinderen, volgens de politie tussen 10 en 14 jaar,

'Meisje van 10 steelt samen met een vriendinnetje make-up spullen bij de drogist.'

'Jongen spijsbelt regelmatig. Laat opstandig en afwijzend gedrag zien in de klas en heeft concentratieproblemen.'

'Jongen van 12 stookt fikkie met vriendje in het park.'

'Jongen laat agressief gedrag zien op school. Hij functioneert niet optimaal. Hij heeft al meerdere (v)echtscheidingen en verhuizingen meegemaakt. Kind ziet er niet verzorgd uit. School maakt zich zorgen om veiligheid.'

'Groep kinderen van 10 en 11 jaar hangt laat rond op straat en veroorzaakt overlast. Sommigen zijn broertjes en zusjes van jongeren uit de persoonsgerichte aanpak.'

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse en keuzen

6.

Vroegsignalering en doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Naar
inhoudsopgave

12-minners: wie zijn dat?

De term 12-minners wordt in de praktijk gebruikt voor verschillende groepen. Wanneer medewerkers van de gemeente en professionals* het over 12-minners of 12-min problematiek hebben, is het niet altijd duidelijk over welke groep kinderen het gaat. Het kan gaan om:

1. kinderen die voor hun 12e jaar in aanraking komen met de politie voor het plegen van strafbare feiten. Onder de 12 jaar kunnen zij nog niet strafrechtelijk worden vervolgd;
2. kinderen tussen de 8 en 12 jaar die ernstig normoverschrijdend of overlastgevend gedrag vertonen in de openbare ruimte en risico lopen om in de toekomst in contact te komen met politie en justitie;
3. kinderen tussen de 8 en 12 jaar met antisociaal gedrag en/of agressief gedrag. Zij hebben naarmate ze ouder worden een hoger risico op het plegen van strafbare feiten. Als er sprake is van meerdere risicofactoren dan wordt het risico dat deze kinderen strafbare feiten plegen en hier mee doorgaan op latere leeftijd hoger;
4. kinderen die opgroeien in risicovolle situaties en daarmee een vergrote kans hebben delinquent gedrag te ontwikkelen en/of daarvan slachtoffer te worden.

*Bijvoorbeeld wijkregisseurs, stadsmariniers, buurtsportcoaches, boa's. Het gaat om professionals die in dienst zijn van de gemeente.

Tip voor gemeenten

Wees eenduidig. Voor welke groep richt u een aanpak in? Communiceer dit zowel intern als ook naar de uitvoerende organisaties en scholen. Stem de interventies af op de groep die u wilt bereiken.

1. Wie zijn dat?

2. Lokaal beleid

3. SAPE

4. Samenwerking

5. Analyse en keuzen

6. Vroegsignalering en doorverwijzing

7. Uitvoering

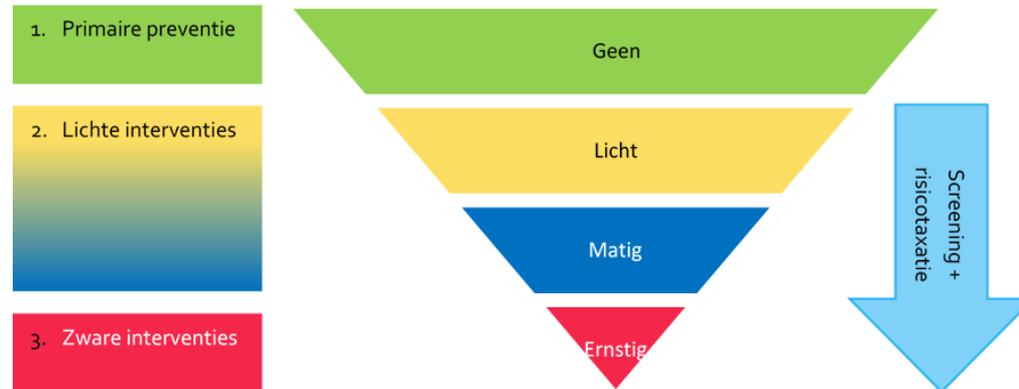
8. Evaluatie en borging

Naar
inhoudsopgave

12-minners: wie zijn dat?

De keuze van de interventies moet aansluiten bij de aard en ernst van de risico's van de doelgroep die u wilt bereiken. Tips over de keuze van interventies vindt u in **hoofdstuk 5. Analyse en keuzen passende aanpak**.

Aard en omvang

Omdat er geen eenduidige definitie wordt gebruikt van 12-minners is er alleen een fragmentarisch beeld van de aard en omvang te geven.

- In 2020 zegt ongeveer een op de vijf 10- tot 12-jarigen (21%) in het voorafgaande jaar een traditioneel delict te hebben gepleegd. Traditionele delicten zoals diefstal, vandalisme, (steek)wapenbezit en drugscriminaliteit. Het zijn delicten die in de 'echte' wereld plaatsvinden en niet in de digitale wereld.
- In 2020 rapporteert ongeveer één op de twintig (4,3%) 10- tot 12-jarigen cyber- of gedigitaliseerde delinquentie.* Het gaat vooral om zonder toestemming inloggen op iemands account en het wachtwoord van iemand veranderen en cyberpesten (iemand bang maken via sms, e-mail of in een chatbox).

Wilt u meer weten over welke strafbare feiten 10-12 jarigen plegen? Raadpleeg dan de [monitor jeugdcriminaliteit op de website van het WODC](#).

* In de literatuur en door de politie wordt onderscheid gemaakt tussen cybercriminaliteit en gedigitaliseerde delicten. Cybercriminaliteit zijn delicten die gepleegd worden met ICT en gericht zijn op ICT. Voorbeelden zijn hacken, veranderen of onbruikbaar maken van een website. Gedigitaliseerde delicten zijn traditionele delicten die gepleegd worden door middel van ICT. Het onderscheid tussen beiden typen wordt niet altijd gemaakt.

 Naar inhoudsopgave	1. Wie zijn dat? 	2. Lokaal beleid 	3. SAPE 	4. Samenwerking 	5. Analyse en keuzen 	6. Vroegsignalering en doorverwijzing 	7. Uitvoering 	8. Evaluatie en borging
---	---	---	--	--	--	---	--	--

12-minners: wie zijn dat?

- Gemiddeld vertoont 5 tot 11% van de kinderen in de leeftijd van 9 tot 12 jaar antisociaal of agressief gedrag. Bij een schatting van 5% zijn dit landelijk zo'n 25.500 kinderen in groep 6 t/m 8.
- Van de jongeren in groep 8 van het basisonderwijs geeft 12,6% van de leerlingen aan gedragsproblemen te hebben. Jongens vertonen aanzienlijk vaker geëxternaliseerde gedragsproblemen dan meisjes. In 2017 gaat het om 15% van de jongens en ruim 10% van de meisjes.

Wilt u meer weten over de gedragsproblemen bij kinderen? Raadpleeg dan de [cijfers op de website van het NJI](#).

Er zijn twee thema's in de 12-min problematiek die anno 2021 veel aandacht vragen:

1. Steekwapenbezit onder 12-minners

Uit meerdere onderzoeken en praktijkverhalen blijkt dat ook kinderen onder de 12 jaar met steekwapens, zoals messen, op straat rondlopen. Er zijn meerdere initiatieven om dit aan te pakken. Voor meer informatie raadpleeg bijvoorbeeld:

- [De toolbox wapens en jongeren op de website van Wegwijzer jeugd en veiligheid](#)
- [De themales wapens en jongeren op de website van het CCV](#)
- [De leskaart jongeren en wapenbezit op de website van het Openbaar Ministerie](#)
- [Lees de brief 'Actieplan Wapens en jongeren' van de ministers van J&V en voor rechtsbescherming](#)

2. De rol van sociale media

Kinderen zitten veel online (en door de opgelegde beperkingen ter bestrijding van Corona was dit nog meer dan voorheen het geval). Ouders en professionals hebben onvoldoende zicht op wat er allemaal online gebeurt. De professionals in de casussen in dit onderzoek hebben een grote behoefte om meer zicht te krijgen op de online belevingen van kinderen. Zij willen hier in de aanpak van de 12-min problematiek op aan sluiten, bijvoorbeeld via online vroegsignalering en het online bieden van hulp.

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Naar
inhoudsopgave

12-minners: wie zijn dat?

Voor meer informatie over de volgende onderwerpen kunt u bijvoorbeeld de onderstaande linken raadplegen:

- [Over mediaopvoeding op de website van het NJI.](#)
- [Over werken in de online leefwereld van jongeren op de website van het NJI.](#)
- [Over de inzet van sociale media in de aanpak van problematisch groepsgedrag op de website van Wegwijzer Jeugd en Veiligheid.](#)

De meeste gemeenten hebben geen specifiek veiligheidsbeleid ten aanzien van 12-minners. Dit was ook in de drie casussen in dit onderzoek niet het geval. Dat betekent echter niet dat er geen aandacht is vanuit de gemeenten voor 12-minners. In de drie casussen worden de risicofactoren voor de ontwikkeling van 12-min problematiek geadresseerd in het jeugdbeleid, het veiligheidsbeleid en het wijkgericht werken.

Wie is verantwoordelijk voor de preventie en vroegsignalering van 12-minners?

Gemeenten zijn wettelijk gezien verantwoordelijk voor alle kinderen (en gezinnen) die een vorm van zorg of ondersteuning nodig hebben. De preventie van ggz-problematiek is net zo belangrijk als de preventie van delinquent gedrag. Preventie richt zich op ondersteuning van kinderen en gezinnen in risicovolle situaties ongeacht welke negatieve gevolgen deze situaties kunnen hebben. Door zo vroeg mogelijk te signaleren en in te zetten op de aanpak van de risicofactoren kan worden voorkomen dat kinderen crimineel gedrag ontwikkelen of er een verhoogd risico ontstaat op slachtofferschap.

Het **jeugdbeleid** is erop gericht dat alle jongeren in de gemeente in staat zijn zich op een veilige en gezonde manier te ontwikkelen en op te groeien tot volwassenen. Het doel is om kinderen, jongeren en ouders tijdig de juiste preventieve hulp te bieden. Vroegsignalering is onderdeel van het jeugdbeleid (Aandachtspunten voor het inrichten van vroegsignalering leest u in het [hoofdstuk 6. Vroegsignalering en doorverwijzing](#). Vanuit de preventieve hulp is aandacht voor de factoren die ook een risico zijn voor het ontwikkelen van crimineel gedrag.

12-minners: wie zijn dat?

In het kader van het **veiligheidsbeleid** hebben de gemeenten in de casussen een persoonsgerichte aanpak voor jongeren **vanaf** 12 jaar en jongvolwassenen die overlastgevend en/of crimineel gedrag vertonen in de openbare ruimte. Binnen de persoonsgerichte aanpak is er ook aandacht voor broertjes en zusjes van deze jongeren. Signalen van overlast gevend en crimineel gedrag van kinderen tussen de 10 en 12 jaar krijgen in de persoonsgerichte aanpak van de drie gemeenten meer aandacht. Dit wordt ook gevoed door de aandacht in de media voor overlast gevend en crimineel gedrag van kinderen.

1.
Wie zijn dat?

2.
Lokaal beleid

3.
SAPE

4.
Samenwerking

5.
Analyse
en keuzes

6.
Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.
Uitvoering

8.
Evaluatie en borging

Naar
inhoudsopgave

Rol van organisaties die betrokken zijn bij 12-min problematiek

Gemeente

De gemeente heeft de regie in het lokale jeugdbeleid. Zij is bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de hulp aan 12-minners.

Politie

Kinderen onder de 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. Dit betekent niet dat de politie niet kan ingrijpen. De politie kan* een zorgmelding doen als kinderen in aanraking komen met de politie. De wijkagenten kunnen het gesprek aangaan met scholen en ouders en ouders verwijzen naar vrijwillige hulpverlening. Ook kan de politie voorlichting geven op scholen.

School

Kinderen onder de 12 jaar brengen een groot deel van hun tijd op school door. School speelt daarmee een centrale rol bij het signaleren, doorverwijzen en de aanpak van de 12-min problematiek.

Bassischolen hebben vaak een zorgteam op schoolniveau of een zorgcoördinator. In het zorgteam zitten professionals uit school, zoals leerlingbegeleiding, (school)maatschappelijk werk, jeugd-GGZ, leerplicht/RMC en politie. In het zorgteam worden kinderen besproken waar zorgen over zijn. Via het zorgteam kunnen kinderen worden doorverwezen naar de hulpverlening. Als op school al gedragsproblemen spelen, kunnen deze problemen met ketenpartners in het zorgteam worden besproken. Ook kan de school ervoor kiezen om een interventie in te zetten om risicofactoren in de school of klas aan te pakken, bijvoorbeeld weerbaarheidstraining of een rots en water training. Sommige interventies vinden op school plaats. De school kan bij de gemeente aangeven dat er behoefte is aan bepaalde gedragsinterventies, die kunnen dan door de gemeente worden ingekocht.

* In zorgwekkende situaties is de politie hiertoe verplicht. Net als alle professionals die met jeugdigen werken is de politie verplicht de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring.

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

12-minners in lokaal beleid

Buitenschoolse opvang

Op sommige scholen zorgen kinderopvangorganisaties voor de tussenschoolse opvang. Ook gaan kinderen voor of na school naar de opvang. De medewerkers van deze organisaties zien de kinderen op structurele basis. Ook zij kunnen problemen signaleren of een zorgmelding doen en ouders overtuigen om proactief hulp te zoeken. Kennisdeling tussen buitenschoolse opvang en school kan ervoor zorgen dat kinderen sneller hulp krijgen

Lokale (sociale wijk)teams of centra voor Jeugd en Gezin

Lokale (sociale wijk)teams of centra voor Jeugd en Gezin spelen een rol als gemeentelijk toegangspunt voor jeugdhulp. Hun taak is o.a. om zo vroeg mogelijk problemen te signaleren en vervolgens in te grijpen, eventueel samen met anderen. Zij kunnen reageren op meldingen of zelf initiatief nemen. Ze bieden passende 'eerste' lichte hulp en kunnen doorverwijzen, zodat er een passende gedragsinterventie ingezet kan worden

Welzijnsorganisaties

Welzijnsorganisaties zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van buurtgericht opbouwwerk en sociaal-cultureel werk voor jongeren en kinderen. Ook zij kunnen signaleren en doorverwijzen naar de hulpverlening. Daarnaast kunnen zij de organisatie zijn die een specifieke interventie voor de aanpak van de 12-min problematiek in opdracht van de gemeente uitvoeren. Welzijnsorganisaties zorgen tevens voor algemeen maatschappelijk werk.

Jongerenwerk

Jongerenwerk kan worden ingezet om overlast in de wijk te helpen voorkomen en de veiligheid te bevorderen. De jongerenwerkers organiseren activiteiten in de wijk. Zij werken preventief en leggen contacten met kinderen en jongeren in de wijk. Jongerenwerkers kunnen kinderen over wie zij zich zorgen maken aanmelden bij zorgpartners en casusoverleggen of een zorgmelding doen via de verwijfsindex. Jongerenwerkers kunnen ouders informeren over hulp die beschikbaar is en hen helpen om proactief hulp te vragen.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

12-minners in lokaal beleid

Vrijtjidssector

Sportverenigingen en andere clubs kunnen een signalerende rol spelen in 12-min problematiek. Zij zien kinderen op structurele basis (bijvoorbeeld een of twee keer per week) en hebben daarom goed zicht op risicogedrag. Zij kunnen zelf op basis van signalen een zorgmelding doen, maar deelnemers in de zorg- en veiligheidsoverleggen kunnen ook bij hen signalen ophalen. Daarnaast heeft de vrijetjidssector ook een preventieve rol: vrijetjidsbesteding voorkomt mede dat kinderen op straat rottigheid uithalen.

Toeziht op straat

In het publieke domein kunnen (o.a.) de volgende organisaties een bijdrage leveren aan het signaleren en aanpakken van de 12-min problematiek:

- Gemeentelijke toezichhouders en handhavers
- Particuliere beveiligers (bijvoorbeeld van winkelcentra)
- Ondernemers

Jeugdhulp

Organisaties voor jeugdhulp kunnen interventies uitvoeren om 12-min problematiek aan te pakken. Ook Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming hebben hierin een rol. Zij kunnen ook in gedwongen kader interveniëren en hulp inzetten.

3 Probleemgericht werken aan 12-min problematiek

De gemeente heeft de regierol, zij geeft vorm aan een probleemgerichte aanpak van de 12-min problematiek. Hiervoor kan het SAPE-model worden gebruikt (voor meer informatie <https://prohic.nl/>).*

SAPE staat voor:

- **S**ignaleren
- **A**nalyseren
- **P**lan van aanpak maken en uitvoeren
- **E**valueren en borgen

De lessen uit de drie casussen in deze handreiking zijn geordend volgens deze fasen. De uitwerking van de fasen verschilt per casus, maar grofweg betekent een succesvolle aanpak van 12-min problematiek dat problemen vroegtijdig **gesignaleerd** worden, een **analyse** van de problematiek wordt uitgevoerd met de betrokken partners, een **plan van aanpak** wordt opgesteld en uitgevoerd, en de aanpak wordt **geëvalueerd** en - met het cyclisch doorlopen van de fasen - **geborgd**. In de volgende hoofdstuk geven we aandachtspunten en tips vanuit de casussen om aan die verschillende fasen vorm te geven.

* SAPE is een Nederlandse vertaling van het veel gebruikt Engels SARA-model voor het ontwikkelen van een probleemgerichte aanpak voor criminaliteitsproblemen (Erck & Spelman, 1987).

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

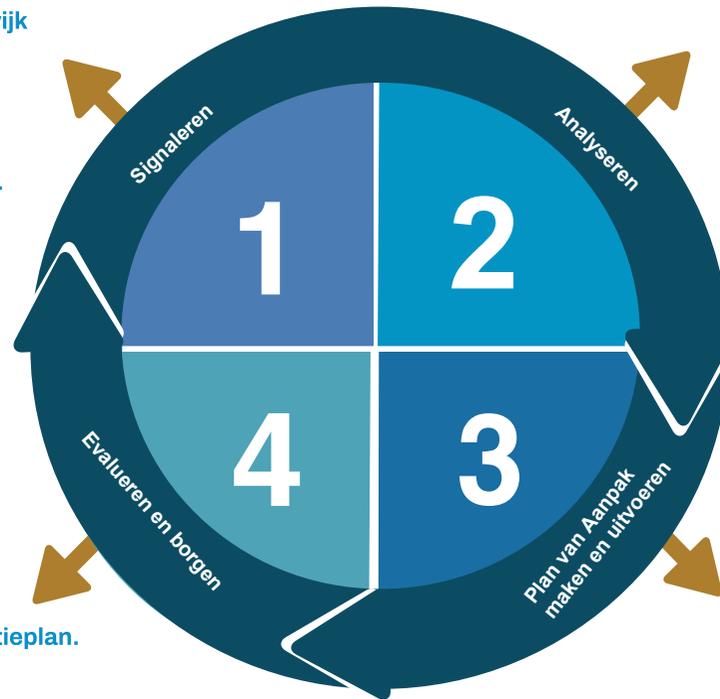
8.

Evaluatie en borging

Probleemgericht werken aan 12-min problematiek

- Breng in beeld of in uw gemeente 12-min problematiek speelt en wat daarvan de gevolgen zijn. Input zijn signalen uit zorg- en veiligheidsoverleggen, registratiesystemen, input van sleutelpersoon uit de wijk (sociaal-, veiligheids- en onderwijsdomein).
- Bepaal globaal wat er bereikt moet worden om deze problematiek aan te pakken.
- Analyseer de problematiek verder in de volgende stap.

- Maak met de samenwerkingspartners ook een evaluatieplan. Dit is onderdeel van het plan van aanpak.
- Monitor de resultaten en evalueer de aanpak.
- Stel de aanpak of de inzet van de interventie bij op basis van de evaluatie.

- Wat is bekend over de 12-min problematiek (plaats, tijd, aard, omvang, ontwikkeling)? Maak een afweging van de ernst. Gebruik hiervoor verschillende bronnen:
 - Gegevens uit de lokale jeugdmonitor over risico- en beschermende factoren;
 - Signalen uit zorg- en veiligheidsoverleggen;
 - Signalen uit signaleringsinstrumenten;
 - Gesprekken met sleutelpersonen uit de wijk.
- Analyseer hoe de problematiek ontstaat (oorzaak/gevolg): wat veroorzaakt wat?
- Ga na wie bij de 12-min problematiek zijn betrokken. Wie doet er nu al iets?
- Maak op basis van de analyse een keuze voor een passende interventie. Kies bij voorkeur een erkende interventie.
- Formuleer met de betrokken partners wat u ten aanzien van de 12-min problematiek wilt bereiken met de interventie.
- Geef een korte omschrijving van de veronderstelde werking van de gekozen interventie.
- Leg in het plan van aanpak de doelen, rollen en verantwoordelijkheden vast.
- Voer het plan van aanpak uit. Zorg dat de kinderen worden doorverwezen naar de interventie.

 <p>Naar inhoudsopgave</p>	<p>1. Wie zijn dat?</p> 	<p>2. Lokaal beleid</p> 	<p>3. SAPE</p> 	<p>4. Samenwerking</p> 	<p>5. Analyse en keuzen</p> 	<p>6. Voegsignalering en doorverwijzing</p> 	<p>7. Uitvoering</p> 	<p>8. Evaluatie en borging</p>
--	---	---	--	--	---	---	--	--

4 Samenwerking sociaal domein, onderwijs en veiligheid

Voor de aanpak van 12-min problematiek is niet alleen samenwerking tussen betrokken partners uit het sociaal domein en veiligheidsdomein nodig. Ook partners uit het onderwijsdomein zijn cruciaal voor de aanpak. Het gaat daarbij zowel om samenwerking tussen beleidsmedewerkers van de gemeenten uit de verschillende domeinen als met en tussen professionals uit de drie domeinen.

Een goede, professionele samenwerking tussen alle betrokken partners is bij alle onderdelen van SAPE van belang. Aanpak van de 12-min problematiek is een gezamenlijke opgave van het jeugdbeleid, veiligheidsbeleid en het onderwijs. Die samenwerking blijkt in de praktijk niet altijd gemakkelijk te realiseren. Het gaat immers om samenwerking tussen stakeholders die deels andere prioriteiten en verantwoordelijkheden hebben, met een verschil in taakopvatting, en die een andere organisatiecultuur en structuur kennen. We hebben in het onderstaande ideaaltypische schema de kwaliteitsaspecten samengevat voor wat wij verstaan onder een goede samenwerking. Op basis van de casussen zijn aandachtspunten over deze kwaliteitsaspecten geformuleerd.

De samenwerkingspartners

De relevante samenwerkingspartners uit de drie domeinen (veiligheid, sociaal domein breed - inclusief vrije tijd - en onderwijs) werken samen om de doelen te bereiken.

Er zijn goede samenwerkingsrelaties met de andere betrokken partners uit de drie domeinen.

Samenwerkingsafspraken

Er is overeenstemming over de doelen, de doelgroep, de beoogde resultaten (output) en te bereiken effecten.

Er zijn heldere afspraken gemaakt over taken, budgetten (tijd en geld), verantwoordelijkheden, bevoegdheden en overlegstructuur binnen de samenwerking.

Samenwerkingscultuur

Samenwerkingspartners hebben eenzelfde gevoel van urgentie.

Samenwerkingspartners investeren duurzaam in de samenwerkingsrelatie.

Samenwerkingspartners hebben vertrouwen in elkaar.

Regie en continuïteit

De sturing en coördinatie van de samenwerking is belegd en bekrachtigd op het niveau van de directie.

De sturing en coördinatie zijn gericht op het faciliteren en versterken van de samenwerking op het uitvoerend niveau van de organisaties.

Informatie uitwisseling

De informatie-uitwisseling tussen de samenwerkingspartners is praktisch geregeld en niet in strijd met de privacy wetgeving (zoals AVG of richtlijnen van de betrokken beroepsgroepen).

Bij het inrichten van de werkprocessen is expliciet aandacht besteed aan het beperken van administratieve last en vergadertijd van de professionals.

1.
Wie zijn dat?

2.
Lokaal beleid

3.
SAPE

4.
Samenwerking

5.
Analyse
en keuzen

6.
Voegsignalering en
doorverwijzing

7.
Uitvoering

8.
Evaluatie en borging

Naar
inhoudsopgave

Samenwerking sociaal domein, onderwijs en veiligheid

Aandachtspunten voor gemeenten in de rol van verantwoordelijke en regievoerder

- Zorg dat u alle betrokken partners vanuit sociaal domein, veiligheid en onderwijs meeneemt in de aanpak (zowel beleidsmedewerkers als professionals uit de praktijk) vanaf de fase analyse van de problematiek, inclusief de scholen. Zoek vooral ook naar mensen die daarbij ook een beetje buiten de gebaande paden durven te gaan en goed kunnen samenwerken.
- De keuze voor effectieve en passende interventies wordt gemaakt op grond van goede informatie. Op basis van het inzicht in de risicofactoren kan een passende interventie worden gekozen. Een overzicht van erkende interventies is te vinden in de databank van het NJI: <https://www.nji.nl/interventies>. In **hoofdstuk 5. Analyse en keuzen passende aanpak** geven we aandachtspunten voor de keuze van interventies.

Tip: Vergeet de school niet te betrekken bij de aanpak

Scholen zijn een noodzakelijke partner voor het signaleren en verwijzen van kinderen naar passende interventies en voor het uitvoeren van interventies. School is een veilige plek waar alle kinderen komen en veel tijd doorbrengen (kinderen met en zonder verhoogd risico). Het signaleren en doorverwijzen van kinderen met 12-min problematiek kan worden gestimuleerd door coaching on the job van leerkrachten in het basisonderwijs door bijvoorbeeld een jeugd- en gezinscoach. Zij leren dan de signalen van de 12-min problematiek herkennen en het omgaan met deze signalen.

- Er is onder de betrokken professionals nog veel onduidelijkheid over welke informatie tussen de verschillende domeinen en professionals (school, sociaal en veiligheidsdomein) gedeeld mag worden conform de AVG. Gemeenten kunnen een faciliterende rol spelen in het verstrekken van informatie over welke informatie over zorgsignalen gedeeld kan worden. Als professionals geen toestemming van ouders hebben om inhoudelijk informatie te delen, kunnen ze een zorgsignaal afgeven aan de ketenpartners. Meer informatie over gegevensuitwisseling tussen onderwijs en jeugdhulp vindt u op: <https://www.nji.nl/publicaties/handreiking-gegevensuitwisseling> en over uitwisseling tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein op: <https://vng.nl/publicaties/handvat-gegevensuitwisseling-zorg-en-veiligheid> <https://www.avghelpdeskzorg.nl/onderwerpen/jeugd/>

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Samenwerking sociaal domein, onderwijs en veiligheid

Problemen met het delen van informatie volgens een jeugdwerker

In dit voorbeeld loopt de jeugdwerker er tegenaan dat ouders niet zitten te wachten op hulp. Ze verlenen daarom geen toestemming voor informatie-uitwisseling tussen de twee betrokken organisaties. De jeugdwerker is verplicht toestemming te vragen voor het uitwisselen van inhoudelijke gegevens ("wat informatie") tussen organisaties. (Met uitzondering van die gevallen waar de veiligheid van het kind direct in het geding is.)

Als je geen toestemming hebt van ouders om inhoudelijk informatie te delen, kun je wel een zorgsignaal aan je ketenpartners afgeven. Kijk naar wat je wél kunt delen.

"Professionals ondervinden vooral problemen met het delen van informatie bij ouders die niet mee willen werken. Als zij geen toestemming geven om informatie te delen [en uitleggen en motiveren lijkt niet te helpen] dan doe je dit niet, omdat je het gezin niet tegen je wilt krijgen. Dan is je rol als jeugdwerker uitgespeeld."

- Alle relevante samenwerkingspartners hebben hetzelfde einddoel: het welzijn van kinderen en ouders. Dat is het uitgangspunt van de aanpak. Als gemeente kunt u dit gemeenschappelijke uitgangspunt expliciet communiceren. Het is daarbij van belang om aandacht te hebben voor de verschillende perspectieven en het taalgebruik van de samenwerkingspartners. Daarnaast is het van belang niet alleen te kijken naar risicofactoren en problemen maar ook aandacht te hebben voor wat goed gaat en positief ouderschap.
- Zoals eerder gezegd doet 12-min problematiek zich veelal voor in de buurt en wijk waar de kinderen wonen en naar school gaan. De aanpak is dan ook bij voorkeur wijkgericht. Samenwerking op wijkniveau faciliteert de mogelijkheden van uitvoerend professionals uit de verschillende domeinen (bijvoorbeeld wijkagent, intern begeleider school, medewerker CJG of wijkteam, jongerenwerk, buurtwerk en uitvoerder van interventie) om elkaar te leren kennen, een

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Samenwerking sociaal domein, onderwijs en veiligheid

gezicht te krijgen. De rol van de gemeente is om de samenwerking op wijkniveau te faciliteren en stimuleren. Waak ervoor dat dergelijke contacten niet te veel van de persoon afhangen. Zorg ervoor dat ook iemand anders uit de organisatie kan worden benaderd wanneer diegene met warme contacten wegvalt. In de sector vinden veel personeelwisselingen plaats dus is de borging van de samenwerkingsafspraken en -structuur van belang. Voor tips over borging: lees [hoofdstuk 8. Evaluatie en borging](#).

- Naast de gekozen interventie voor de aanpak van 12-min problematiek wordt een veelheid aan andere interventies en maatregelen aangeboden. Daardoor vissen soms veel mensen in dezelfde vijver. Zorg voor een helder overzicht van interventies die in de gemeente beschikbaar zijn en welke daarvan effectief bewezen zijn, en voor wie die bedoeld zijn, bijvoorbeeld op de website van de gemeente. Communiceer de informatie over deze sociale kaart aan alle betrokken samenwerkingspartners. Dit helpt om het kind naar de passende interventie te verwijzen of vervolgens door te verwijzen.
- Bij uitvoerend professionals uit alle domeinen moet de urgentie duidelijk zijn. De gemeente dient het gezamenlijke belang duidelijk te maken. Elke uitvoerende organisatie heeft zijn eigen prioriteiten en verantwoordelijkheden. Daar moet u rekening mee houden. Een voortdurende boodschap die verbindt, is dat het gaat om het welzijn van kinderen en ouders. Werk hierbij doelgericht en niet taakgericht. Deel bijvoorbeeld succesverhalen. Monitor de resultaten en blijf met elkaar in gesprek zodat indien nodig de aanpak kan worden bijgesteld.

Tip: Breng de urgentie onder de aandacht

Uit de drie casussen blijkt dat de partners vanuit het veiligheidsdomein veel meer bezig zijn met de 12+ groep. Het is belangrijk dat de gemeente deze partners blijft meenemen waarom het belangrijk is om ook aandacht te besteden aan de 12-min groep. Een 11-jarige van nu kan over zes jaar crimineel gedrag hebben ontwikkeld waardoor hij onder de doelgroep van de persoonsgerichte aanpak valt. Medewerkers van verschillende afdelingen moeten hetzelfde belang zien van de preventie aanpak en hetzelfde gevoel van urgentie hebben.

1.
Wie zijn dat?

2.
Lokaal beleid

3.
SAPE

4.
Samenwerking

5.
Analyse
en keuzen

6.
Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.
Uitvoering

8.
Evaluatie en borging

Naar
inhoudsopgave

5

Analyse en keuzen passende aanpak

Een eerste stap in een probleemgerichte aanpak is een analyse: een analyse van de problematiek, de risico- en beschermende factoren voor dader- en slachtofferschap. Die analyse maakt u samen met partners uit de drie domeinen. Doorloop de volgende stappen:

1. Maak een analyse van gegevens en informatie. Gebruik daarvoor informatie uit verschillende bronnen:

- Gegevens uit de lokale jeugdmonitor of andere gemeentelijke cijfers over risico- en beschermende factoren (bijvoorbeeld Staat van de Jeugd in Rotterdam <https://onderzoek010.nl/dashboard/staat-van-de-jeugd>).
- Signalen uit zorg- en veiligheidsoverleggen (onderwijs, sociaal domein en veiligheid) of andere lokale overlegstructuren.
- Gegevens afkomstig uit systemen waarin hulpverleners en andere professionals signalen delen over jeugdigen (tot 23 jaar) over wie zij zich zorgen maken. In [hoofdstuk 6. Vroegsignalering en doorverwijzing](#) leest u hier meer informatie over.
- Als er geen cijfers beschikbaar zijn, gebruik dan signalen van bijvoorbeeld sleutelpersonen en professionals in de wijk over de problematiek onder 12-minners. Denk hierbij aan scholen, wijkagenten, handhavers, winkeliers, buurtwerk, jongerenwerk, vrijetijdsverenigingen of vertegenwoordigers van buurtverenigingen of belangenverenigingen. Voer gesprekken met sleutelpersonen in de wijk om dit op te halen. Als u sleutelpersonen goed inzet in deze fase zijn zij een belangrijke bron van informatie.

2. Besteed daarbij aandacht aan hoe de problematiek (oorzaak/gevolg) ontstaat. Breng in kaart wie erbij betrokken zijn en wie nu al iets doet. Deze partners heeft u nodig voor de aanpak.

3. Maak op basis van de analyse een keuze voor een passende aanpak of interventie

- Bepaal samen met de partners de doelen die je wilt bereiken met de aanpak van het probleem. Is er in de wijk of gemeente al een interventie gericht op het aanpakken van de risicofactoren? Dan is het zaak om de aangewezen kinderen en gezinnen door te verwijzen naar de interventie. Aandachtspunten en tips voor signaleren en doorverwijzen leest u in [hoofdstuk 6. Vroegsignalering en doorverwijzing](#).

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Analyse en keuzen passende aanpak

Verskil tussen aanpak en interventie

Aanpak: het geheel aan maatregelen, afspraken en beleid dat (door een gemeente) wordt ingezet om te komen tot het terugdringen en voorkomen van delinquent gedrag van de doelgroep 12-min. Er kunnen meerdere interventies worden ingezet binnen een aanpak.

Interventie: een aanpak met een weldoordachte, doelgerichte en systematische werkwijze (een methode of een methodiek). Het gaat om één afgebakende maatregel die wordt ingezet om te komen tot een sluitende preventieve aanpak voor de doelgroep 12-min. Bij voorkeur een effectief bewezen interventie. In de casussen in dit onderzoek zijn de erkende interventies BASTA! (als zelfstandige interventie en als onderdeel van Pak je Kans) en Alles Kidzzz ingezet.

(Zie ook NJI databank: <https://www.nji.nl/interventies>)

- Kies passende (en bij voorkeur erkende) interventies. Houd daarbij niet alleen rekening met de risicofactoren maar ook met het risiconiveau.
- Kijk in de interventiematrix van het NJI <https://www.nji.nl/interventies/interventies-bij-veelvoorkomende-vragen-en-problemen>.
- Het ministerie van JenV heeft eerder onderzoek laten doen naar interventies voor 12-minners. Op basis daarvan raden zij de inzet van Alles Kidzzz, BASTA! en PIT (Preventief Interventie Team) aan. Een beschrijving van deze interventies voor 12-minners vindt u op de [website van de rijksoverheid](#).

Raadpleeg voor een overzicht van interventies voor ernstige gedragsproblemen: [Richtlijn Ernstige gedragsproblemen - Jeugdhulp en jeugdbescherming \(richtlijnenjeugdhulp.nl\)](#).

Analyse en keuzen passende aanpak

Waarom kiezen voor een erkende of bewezen interventie?*

Bij een erkende interventie is onderzocht of de interventie werkt.

Alvorens de interventie het label 'goed onderbouwd' of 'erkend' krijgt, moet het aan een aantal voorwaarden voldoen die helder zijn beschreven. Hierdoor kan een onderbouwde keuze worden gemaakt van de interventie die nodig is om het problemen van de 12-minners aan te pakken:

- De aanpak is planmatig en doelgericht.
- Het doel is het bevorderen van de psychische, sociale, cognitieve of lichamelijke ontwikkeling van kinderen en jongeren als die ontwikkeling bedreigd of belemmerd wordt.
- De aanpak is gericht op het kind of de jongere, de opvoeders of de opvoedingsomgeving (zoals op school).
- De aanpak is afgebakend in tijd, met een omschreven tijdsduur en frequentie.

Voordeel

Door bestaande erkende interventies in te zetten, voorkom je onnodig werk om nieuwe interventies te ontwikkelen terwijl er al interventies zijn waarvan bewezen is of waarvan op basis van wetenschappelijke inzichten en inzichten uit de praktijk verwacht wordt dat ze effect hebben. Er is een hoger rendement van de ingezette middelen en capaciteit. *Bron: databank erkende interventie NJI*

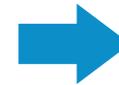
Het ministerie van JenV stimuleert en moedigt het gebruik van erkende interventies aan.

* Als een interventie niet in de databank van het NJI staat, betekent dit niet dat de interventie niet werkt. Het is goed mogelijk dat de interventie wel werkt, maar dat is (nog) niet bekend. Het is echter ook goed mogelijk dat de interventie niet werkt of zelfs schadelijk is.

Analyse en keuzen passende aanpak

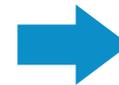
In casus A kunt u lezen hoe op basis van een analyse de keuze voor de interventie BASTA! is gemaakt.

Casus A

12-minners veroorzaken overlast in een wijk

Casus B geeft inzicht in hoe een structuur van laagdrempelige hulp kan worden ingericht waarbinnen een keuze van voor passende interventies kan worden gemaakt.

Casus B

Een school maakt zich zorgen om leerlingen

In casus C kunt u lezen hoe op basis van een analyse vanuit een theoretische model van risico- en beschermende factoren een keuze van interventies wordt gemaakt.

Casus C

Vanuit een theoretisch model een keuze maken voor inzet van interventies in de wijk

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

6

Vroegsignalering en doorverwijzing

Vroegsignalering is van belang om zicht te krijgen op 12-min problematiek in een wijk of gemeente. Vroegsignalering vormt de basis van een probleemgerichte aanpak. Bij de uitvoering van de aanpak is het vervolgens van belang dat de signalen van individuele kinderen worden opgepikt zodat de kinderen voor wie de aanpak bedoeld is, worden doorverwezen naar de gekozen interventie. De optelsom van signalen bij een kind of een gezin vormen dan weer de input voor de analyse binnen een probleemgerichte aanpak en de keuze van passende interventies op het niveau van de wijk of gemeente.

In dit hoofdstuk geven we tips en aandachtspunten om ervoor te zorgen dat deze kinderen en hun gezinnen passende interventies krijgen. Tips en aandachtspunten voor de analyse van de problematiek leest u in [hoofdstuk 5. Analyse en keuzen aanpak](#).

Soms is het nodig om signalen en risicofactoren van professionals samen te brengen om te kunnen zien dat er mogelijk wat aan de hand is. Samenwerking tussen professionals waarbij signalen, zorgen en informatie worden gedeeld is nodig om de kinderen tijdig te signaleren en te verwijzen naar een passende aanpak. Als de professionals die betrokken zijn bij deze kinderen (bijvoorbeeld politie, school, schoolmaatschappelijk werk, wijkteam of centrum voor jeugd en gezin, jeugdhulp, buurt- en jongerenwerk, naschoolse opvang, sportclub) van elkaar weten wat zij voor deze groep kinderen en hun ouders kunnen betekenen, kan een passende interventie worden ingezet.

Aandachtspunten voor gemeenten in de rol van verantwoordelijke en regievoerder

1. Zoek aansluiting bij bestaande **overleggen op wijkniveau** waarin zorgsignalen worden uitgewisseld. Zorg dat bij deze overleggen zowel signalen uit school, het bredere sociaal domein (inclusief vrije tijd), veiligheid en bewoners bij elkaar komen.

Vroegsignalering en doorverwijzing

“Bij het SOS jeugd overleg zitten o.a. de wijkagent, woningstichting, CJG, Welzijnsorganisatie en maatschappelijk werk. Laatst kwam daarin een jongen naar voren waarover ik (professional CJG) al lange tijd onderbuikgevoelens had. Een wijkagent had mij over hem benaderd waardoor ik meer wist over deze jongen. We hebben vervolgens gezamenlijk een huisbezoek gebracht en hebben nu meer contact met elkaar. Door zo’n overleg ontstaan nieuwe lijntjes.”

2. Kinderen brengen een groot deel van de dag op **school** door. School en leerkrachten spelen een belangrijke signalerende rol in de aanpak van 12-minners. Scholen weten meestal vrij goed welke kinderen en gezinnen risicovol zijn. Zij verbinden dit echter niet altijd aan 12-min problematiek. Het signaalgedrag wordt als een incident gezien, terwijl de uitdaging is om te kijken naar de achtergrond van het gedrag en een mogelijk patroon te herkennen. Coaching on the job van leerkrachten over signalen kan helpen om de signalen te herkennen. Een effectieve interventie inzetten kan daarnaast de leerkrachten ontlasten.

“Doordat de jeugd- en gezinscoach op school aanwezig is, is zij voor de kinderen een bekend gezicht geworden. Leerlingen [en ouders] gaan hierdoor sneller naar haar toe wanneer zij problemen hebben. Dit heeft bijvoorbeeld als gevolg dat er nu geen kinderen meer voor het kantoor van de directie zitten te wachten om hun hart te luchten voorafgaand aan de schooldag.”

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Vroegsignalering en doorverwijzing

3. Buurt- en jongerenwerk, sportclubs en de buitenschoolse opvang en andere professionals die betrokken zijn bij de vrije tijd van kinderen spelen een belangrijke rol bij de signalering en doorverwijzing. Zij kennen de wijk goed en hebben zicht op gezinnen. Belangrijk is dat zij bekend zijn met risicofactoren zodat zij in staat zijn signalen te herkennen en ook weten waar ze die kunnen delen. De gemeente kan hen informeren over waar zij de signalen kunnen delen en hen ook uitnodigen bij een wijkgericht overleg. Ook kunnen professionals van gemeenten zelf met hen in gesprek gaan over signalen of om signalen te duiden. Daarnaast kunnen zij de verbinding leggen tussen de kinderen, ouders en professionals uit de aanpak.

“Op dit moment zijn de meeste interventies alleen voor het domein school en worden dus ook uitgevoerd op school. Maar het problematisch gedrag moet breder bekeken worden. Waar komt dit gedrag vandaan? Om dat te weten te komen, moeten ook de thuissituatie (met bijv. de inzet van schoolmaatschappelijk werk) en vrije tijd betrokken worden. Met de interventie TOS bijvoorbeeld worden sport- en spelactiviteiten afgestemd op de wijk ingezet om bij te dragen aan een kansrijk, veilig en gezond opgroeien van de jeugd.” (wijkregisseur)

“Het signaleren van gedrag in de buitenruimte kost ook veel tijd. Je bent veel bezig met het vertalen van wat je hebt gezien naar de docent of schoolmaatschappelijk werker. Verschillende professionals zien verschillend gedrag van hetzelfde kind. Het kost veel moeite om het signaalgedrag van buiten met de partners te bespreken, omdat zij het gedrag soms niet herkennen.” (jongerenwerker)

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Vroegsignalering en doorverwijzing

4. Informatie-uitwisseling wordt bevorderd als **de professionals in de wijk elkaar kennen** en als er een “gezicht” is bij de ketenpartner. Het opbouwen van contacten kost tijd. Goede signalering mag echter niet alleen afhangen van het persoonlijke contact en het elkaar kennen. Als het verloop onder personeel groot is, betekent dit dat alle contacten weer opnieuw moeten worden opgebouwd. Dit geldt zowel voor beleidsmedewerkers als professionals in de wijk. De gemeente is eindverantwoordelijk en kan de informatie-uitwisseling faciliteren.

5. Om kinderen vroegtijdig te signaleren en door te verwijzen is het nodig dat professionals uit verschillende domeinen **gegevens met elkaar delen**. Niet alleen gegevens met collega's uit de eigen discipline maar met alle professionals die betrokken zijn bij de kinderen en gezinnen over wie men zich zorgen maakt. Er is bij professionals nog steeds veel onduidelijkheid over welke informatie wel en niet gedeeld mag worden.

Professionals hebben angst om gegevens te delen en geven daarvoor als redenen aan dat ze de vertrouwensrelatie met hun cliënt niet willen schaden, ze een beroepsgeheim hebben en alleen gegevens binnen de eigen discipline mogen delen of alleen gegevens mogen delen na schriftelijk toestemming van de cliënt. Dit betekent echter niet dat je als professional niets kan delen. Het is ook de verantwoordelijkheid van de professional dat kinderen en gezinnen passende hulp krijgen. Er zijn verschillende juridische mogelijkheden om wel informatie te delen. Zo kunnen signalen eerst anoniem gedeeld worden en zijn er verschillende signaleringsinstrumenten waarin eerste signalen kunnen gedeeld worden. Bij onduidelijkheid is het goed om dit na te vragen bij de gemeenten zodat er afspraken gemaakt kunnen worden.

In de drie casussen is de mogelijkheid voor zorgmeldingen genoemd. Dit is niet uitgebreid aan bod gekomen. In het kader hieronder leest u meer over de rol van gemeenten bij het gebruik van de verwijzindex en de mogelijkheden daarvan.

“Ik zie bij professionals van het CJG bij grote casusoverleggen op bijvoorbeeld wijkniveau veel ongemak. Veel privacygevoelige informatie gaat soms over tafel, en soms wordt er van hen verwacht om informatie te delen, zonder dat ze de kans hebben gehad dat eerst met het gezin te bespreken (want dan kun je alles delen). En dan wordt hen weer verweten dat ze niets willen delen. Maar ja, onze mensen vallen onder het tuchtrecht.” (medewerker CJG)

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Vroegsignalering en doorverwijzing

De landelijke verwijsindex risicojongeren (VIR)

De landelijke verwijsindex risicojongeren (VIR) is een digitaal informatiesysteem voor professionals in de jeugdsector om signalen samen te brengen en bovenregionale gegevensuitwisseling mogelijk te maken. De VIR heeft tot doel “vroegtijdige en onderlinge afstemming tussen meldingsbevoegde professionals te bewerkstelligen, opdat zij jeugdigen tijdig passende hulp, zorg of bijsturing kunnen verlenen om daadwerkelijke bedreigingen van de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid te voorkomen, te beperken of weg te nemen” (Artikel 7.1.2.1 Jeugdwet).

Professionals kunnen in het systeem een melding maken wanneer zij zich zorgen maken over kinderen. Wanneer een tweede professional een melding maakt over datzelfde kind, is er sprake van een match. De betrokken professionals krijgen hiervan een notificatie en nemen, na toestemming, met elkaar contact op om af te stemmen over te bieden zorg, hulp of bijsturing. Deze manier van gegevensdeling helpt professionals, door vroegtijdig ingrijpen en het bieden van passende zorg, hulp of bijsturing, voorkomen dat kleine problemen groot worden en escaleren.

In 2010 is de Wet verwijsindex risicojongeren in werking getreden en sinds 2015 is de verwijsindex belegd in de Jeugdwet. In 2020 is de verwijsindex voor de derde keer geëvalueerd.* De uitkomsten van deze en eerdere evaluaties laten een gevarieerd beeld zien van de mate waarin het instrument wordt gebruikt en hoe de meerwaarde wordt ervaren. De onderzoeken laten zien dat gebruik van de VIR nog lang niet optimaal is. Er zijn grote verschillen in hoe organisaties de VIR toepassen. Ook zien we dat meerwaarde van de VIR groter is in gebieden waar het gebruik van de VIR goed wordt begeleid.

* M. Abraham (2012) *De VIR: een tussenstand. Tussenevaluatie van het gebruik van de landelijke verwijsindex risicojongeren*. DSP-groep; M. Abraham en B. van Dijk (2015) *Evaluatie verwijsindex risicojongeren. Onderzoek naar het gebruik, het nut en de noodzaak van de verwijsindex risicojongeren: de VIR*. DSP-groep; N. Woestenburg, V. Dörenberg, C. Veen, P. van Dijk, J. Geertsema, M. Beukers, C. Ridderbos-Hovingh en H. Winter (2020) *Tweede evaluatie Wet verwijsindex risicojongeren*. ZonMW.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

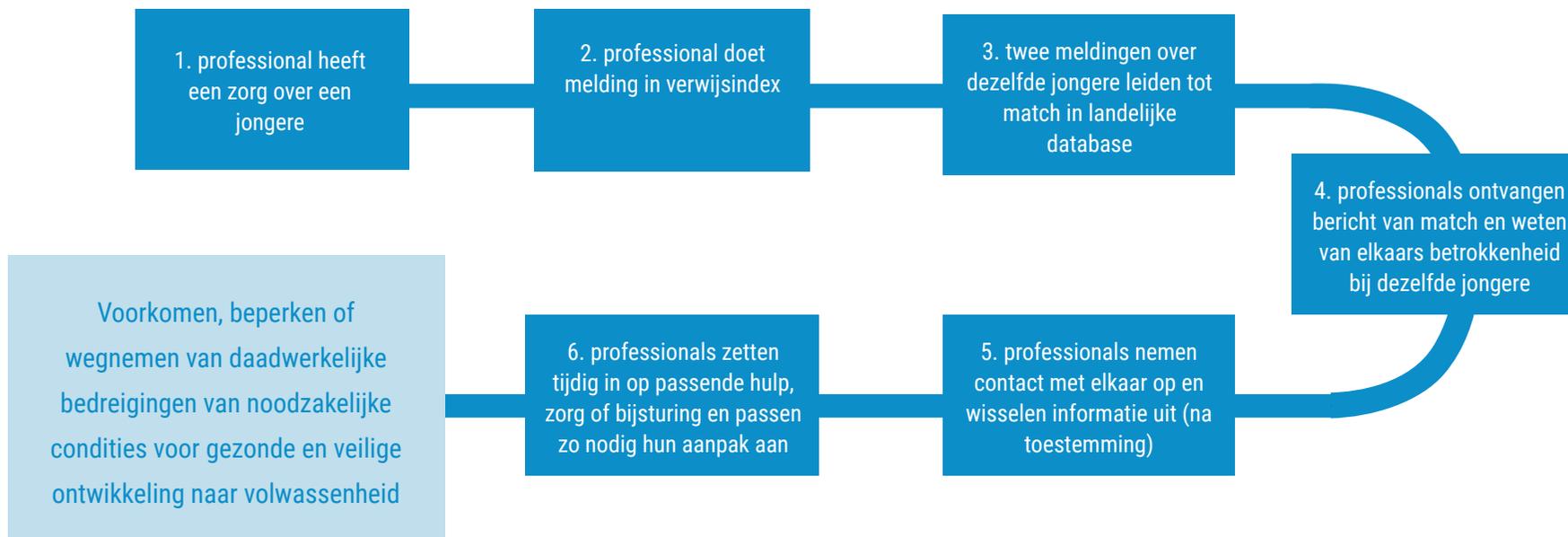

Vroegsignalering en doorverwijzing

Rol van gemeenten bij het gebruik van verwijsindex

De gemeente is verplicht om de aansluiting met de verwijsindex te bevorderen. Concreet betekent dit dat zij de aansluiting met de landelijke database dient te faciliteren. Ook maakt de gemeente - zo is de bedoeling - afspraken met meldingsbevoegde instellingen en professionals die onder de regie van de gemeente opereren over het gebruik van de verwijsindex. Gemeenten zijn aangesloten bij de verwijsindex via lokale systemen of lokale verwijsindexen. Daardoor kennen professionals de verwijsindex vaak onder deze lokale namen.

Bron: De VIR in beeld; Onderzoek naar doelbereik en mogelijkheden voor doorontwikkeling en alternatieven van de verwijsindex risicojongeren. Manja Abraham en Bram van Dijk i.o.v. VWS (te verschijnen november 2021).

 Naar inhoudsopgave	1. Wie zijn dat? 	2. Lokaal beleid 	3. SAPE 	4. Samenwerking 	5. Analyse en keuzen 	6. Vroegsignalering en doorverwijzing 	7. Uitvoering 	8. Evaluatie en borging
---	---	---	--	--	---	--	--	--

Vroegsignalering en doorverwijzing

Tip voor gemeenten

Stimuleer het gebruik van instrumenten voor signalering en uitwisseling van zorgsignalen zoals de VIR.

6. Uitvoerende organisaties moeten een betrouwbare partner zijn voor de verwijzende professionals.

Als professionals een kind doorverwijzen naar een uitvoerende organisatie en specifieke interventie en vervolgens niets meer horen, heeft dit een remmende werking. Bij volgende signalen zullen zij minder geneigd zijn de signalen te melden en het kind en gezin door te verwijzen. Terugkoppeling is van belang. Leg als gemeenten samen met de uitvoerende organisatie van een interventie afspraken vast over terugkoppeling.

Tip voor gemeenten

Stimuleer dat uitvoerende organisaties terugkoppelen aan verwijzers wat er met een (hun) verwijzing gebeurt. Leg de wijze van terugkoppeling ook vast in het plan van aanpak. Bespreek vervolgens hoe de terugkoppeling gaat in het overleg met de uitvoerende organisatie, het project of het wijkoverleg. Laat successen zien. Dit zorgt ervoor dat professionals graag doorverwijzen.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

7

Uitvoeren van een aanpak

Los van welke interventie of aanpak je kiest om de 12-min problematiek aan te pakken, is er een aantal algemene lessen voor gemeenten in de casussen naar voren gekomen voor de implementatie en uitvoering van de interventie.

Plan van aanpak en keuze interventie

- Formuleer met de betrokken partners wat je ten aanzien van de 12-min problematiek wilt bereiken met de interventie.
- Beschrijf waarom en hoe de interventie kan werken. Geef een korte omschrijving van de veronderstelde werking. Maak daarbij gebruik van bestaand kennis en ervaringen.
- Maak een implementatieplan waarbij alle ketenpartners betrokken zijn en bepaal wie de trekker is bij de implementatie van de aanpak.
- Informeer alle betrokken ketenpartners over de aanpak en het doel van de aanpak en de keuze van de interventie(s).
- Faciliteer (overlegmomenten in bestaande) overleggen zodat samenwerkingspartners elkaar leren kennen en een gezicht hebben en er momenten zijn om af te stemmen, terugkoppeling te geven en eventuele knelpunten te bespreken.

Signaleren en doorverwijzen 12-minner

- Bepaal de wijze van informatie-uitwisseling en -overdracht en leg de verantwoordelijkheden vast.
- Zorg dat kinderen worden doorverwezen naar passende interventies (lees hier meer over in [hoofdstuk 6. Vroegsignalering en doorverwijzing](#)).
- Ga na of de terugkoppeling naar doorverwijzing zoals vastgelegd in plan van aanpak gebeurt.

Uitvoeren interventie

- Hou de interventie continu levend. Herhaal als gemeente regelmatig de informatie over de interventie. Eenmalig onder de aandacht brengen en uitleggen volstaat niet. Stimuleer de uitvoerende organisaties om dit ook te doen. Als gemeente kan je bijdragen aan goed voorlichtingsmateriaal: bijvoorbeeld op de website, een folder of een informatiefilmpje.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Uitvoeren van een aanpak

- Op uitvoerend niveau is het van belang dat de partners een gezicht hebben (wijkagent, school, wijkteam/CJG en uitvoerders van de interventie). Waarbij er wel moet worden gewaakt dat dergelijke contacten niet te veel van de persoon afhangen, maar dat ook iemand anders uit de organisatie kan worden benaderd wanneer diegene met warme contacten wegvalt.
- Houd er in je plan van aanpak rekening mee dat het opbouwen en onderhouden van contacten tijd kost. Investeer in samenwerkingsrelaties tussen ketenpartners. Relatiebehoud, onderling vertrouwen en het nakomen van afspraken zijn daarbij mogelijke aandachtspunten voor de evaluatie.
- Zorg dat de verwijzers en samenwerkingspartners informatie krijgen over de uitvoering van de aanpak en de resultaten van de aanpak en dat deze up-to-date blijven. Uitvoerende organisaties moeten betrouwbare partners zijn voor de verwijzers.
- Stimuleer onderlinge kwaliteitsafspraken en bevorder formele samenwerkingsovereenkomsten.

Continuering van een interventie is van belang voor het opbouwen van contacten en een goede signalering en doorverwijzing. Wij voeren de interventie als zes jaar uit. De doorverwijzing is gestaag gegroeid, omdat we het elk jaar gesubsidieerd krijgen vanuit de gemeente. De interventie wordt alleen uitgevoerd op basisscholen. Het is belangrijk dat je een betrouwbare partner bent voor basisscholen zodat ze graag een kind aanmelden. Het is ook belangrijk om hen successen te laten zien waardoor scholen vaker van Alles Kidzzz gebruik gaan maken. Daarnaast is het belangrijk om leerkrachten deskundigheidsbevordering te geven, hoe signaleer je deze kinderen? Leerkrachten zijn de eersten die gedrag signaleren, deze groep moet je dus vooral niet vergeten. (Professional Alles Kidzzz)

Naar
inhoudsopgave

1.
Wie zijn dat?

2.
Lokaal beleid

3.
SAPE

4.
Samenwerking

5.
Analyse
en keuzes

6.
Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.
Uitvoering

8.
Evaluatie en borging

Uitvoeren van een aanpak

Tips voor professionals van gemeente en samenwerkingspartners: hoe betrek je ouders bij de 12-min aanpak?

Ouders en verzorgers spelen bij 12-minners een cruciale rol in de aanpak. Niet alle ouders staan in eerste instantie open voor hulp of ze herkennen de problematiek niet. In de drie casussen hebben we tips en mogelijkheden opgehaald over hoe ouders betrokken kunnen worden bij de aanpak van 12-minners. Daarin nemen we ook de lessen mee die zijn opgedaan door de coronamaatregelen. Binnen bewezen interventies zijn ook expliciet methoden opgenomen om ouders te motiveren.

- Laagdrempelige hulp, bijvoorbeeld op school, kan er voor zorgen dat ouders gemakkelijker worden bereikt en hun medewerking aan de hulp bevorderen. Als hulpverleners een vertrouwd gezicht zijn voor ouders wordt het inschakelen van hulp voor hen vanzelfsprekender.
- Om ouders aangehaakt te houden is het van belang om ze onbevooroordeeld en met een positieve insteek te benaderen. Een open gesprek over signalen en zorg is in het belang van kinderen. (Ga niet met vermanend vingertje staan en sta naast, niet tegenover de ouders. Ouders zijn bang voor stigmatisering.)
- Interventies, zoals Alles Kidzzz, leggen de nadruk op wat een kind wel kan en niet op wat het niet kan. Deze positieve benadering werkt ook motiverend naar de ouders.
- De wijze waarop contact wordt gemaakt met ouders (en kinderen) is voorwaarde voor hoe het proces verder gaat en of de aanpak werkt. Aandacht voor cultuursensitiviteit in de omgang met ouders en kinderen is hierbij nodig.
- Professionals zijn voor ouders een betrouwbare partner. Ze doen wat ze beloven.
- Online contact met ouders via WhatsApp of Facetime is een laagdrempelige manier om ouders te betrekken bij een interventie. Hierdoor worden drempels voor deelname, zoals het regelen van oppas, verlaagd. Videobellen is een goed alternatief om met ouders in contact te blijven en ze te betrekken bij de aanpak.
- Zie ouders als partner: zij zijn in de wijk aanwezig en zien het gedrag van kinderen op straat. Daarnaast hebben zij hetzelfde doel: “mijn kind doet het goed”. Zie voorbeeld op de website van de Wijkacademie Rotterdam: <https://wijkacademieopvoeden.nl/rotterdam/>

tijp

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Uitvoeren van een aanpak

“Kinderen die meedoen aan Alles Kidzzz zijn vaak kinderen die in de klas negatieve feedback krijgen. Bij Alles Kidzzz wordt vooral gekeken naar wat het kind kan en wat zijn of haar kwaliteiten zijn. Daarnaast leren ze technieken voor emotieregulatie, dat kan je op maat doen. Zowel leerkrachten als ouders worden betrokken. Leerkrachten moeten wekelijks een compliment opschrijven (dit blijkt in de praktijk nog wel eens een uitdaging) en er wordt actief informatie uitgewisseld met ouders via WhatsApp, zoals foto’s en filmpjes. We merken dat het op lange termijn ook pestgedrag voorkomt en dat de klassensfeer beter wordt.” (een professional van Alles Kidzzz)

“Mijn ervaring is dat het voor ouders laagdrempelig is dat hun kind op school gesprekjes krijgt met iemand van CJG. Als je je zorgen uit, dan nemen ouders dit sneller aan, omdat hun kind het gesprek fijn vindt. Zij merken dat er een vertrouwensband is.” (Een gezinscoach over het voeren van gesprekken op school)

Voorbeeld Wijkacademie Opvoeden Rotterdam

Een Wijkacademie bestaat uit een groep van 15 ouders en jongeren die:

- met elkaar bespreken welke vragen en onderwerpen zij belangrijk vinden als het om opvoeden gaat;
- verhalen en ervaringen aan elkaar kunnen vertellen;
- activiteiten bedenken die zij willen organiseren om andere ouders, jongeren, scholen en organisaties in de wijk te betrekken.

Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van een wijkdiscussie, het maken van filmpjes, het spelen van opvoedtheater, het organiseren van een fototentoonstelling, het uitnodigen van deskundigen en nog veel meer.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Wanneer de 12-min aanpak of interventie eenmaal na een zorgvuldig proces van signaleren, analyseren en volgens het plan van aanpak is ingezet, is het zaak dat deze wordt geëvalueerd, bijgestuurd en verankerd en vernieuwd. Uit de casussen is een aantal algemene lessen voor gemeenten naar voren gekomen over evaluatie en borging. Beide begrippen hangen sterk met elkaar samen.

Evalueren en monitoren

- Wie wil leren ontkomt er niet aan om te evalueren. Om zicht te krijgen op de resultaten en het al dan niet behalen van de doelstelling van de 12-min aanpak, is het van belang om op gezette tijden te evalueren en te monitoren, en op basis van de uitkomsten de aanpak of interventie bij te stellen.
- Het zichtbaar maken dat de interventie wordt uitgevoerd zoals bedoeld en het zichtbaar maken dat de interventie werkt (effect heeft voor het kind en de ouders) is een belangrijke motiverende factor in de borging. Op basis van monitorresultaten kan aanscherping nodig zijn van de uitvoering van (bepaalde onderdelen van) de interventie.
- Het is van belang om al in het plan van aanpak momenten van evaluatie in te bouwen. Minimaal is het nodig om alle betrokkenen op afgesproken momenten om de tafel te gaan zitten om te bespreken wat goed gaat en wat beter kan. Als er meer nodig is, kun je denken aan een effect- of procesevaluatie.

Vragen voor de evaluatie

- Wat kan er geleerd worden voor wat betreft het proces (wat gaat of ging goed en wat minder goed, en waarom)?
- Wat kan geleerd worden van het effect (output, outcome en impact)?
- Wat werkte wel, wat werkte niet en wat is veelbelovend?

Vergeet daarbij niet te vragen naar de ervaringen van ouders en kinderen.

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie kan je bepalen of de aanpak moet worden bijgesteld en of de gekozen interventie voldoet. Loopt de uitvoering zoals bedoeld? Heeft u andere interventies nodig om het probleem aan te pakken?

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Evaluatie en borging

Procesevaluatie: Bij een procesevaluatie gaat het om de mensen, instrumenten en middelen: wat gaat goed en wat gaat minder goed

Input: mensen en middelen die worden ingezet

Throughput: de interventies, instrumenten die met deze middelen worden ingezet

Effectevaluatie: Bij een effectevaluatie gaat het om het bereiken van de doelen, de resultaten

Output: de prestaties die worden geleverd

(bijvoorbeeld aantal keer dat een interventie is ingezet, aantal kinderen dat is doorverwezen naar de interventie)

Outcome: de directe effecten van de inzet van de interventie (bijvoorbeeld aantal kinderen die de interventie succesvol hebben afgerond)

Impact: de uiteindelijke veranderingen in de maatschappij (bijvoorbeeld mate waarin risicofactoren in de wijk afnemen)

Bij een effectevaluatie is het belangrijk dat de doelen in het plan van aanpak SMART geformuleerd zijn zodat ze gemakkelijk te evalueren zijn:

- Specifiek
- Meetbaar
- Acceptabel
- Realistisch
- Tijdgebonden

Borgen

- De SAPE cyclus blijvend doorlopen inclusief evaluatie en monitoring, is een vorm van borging waarbij, naast verankering, ook wordt gewerkt aan bijsturing en vernieuwing.
- Door het evalueren van de aanpak en het vastleggen van verantwoordelijkheden zorg je ook dat de aanpak geborgd wordt. Dat succesvolle verbetering behouden blijven, gedeeld worden en dat er van geleerd wordt.

Evaluatie en borging

Borgen

- Indien gekozen wordt voor een projectmatige aanpak is het van belang dat de activiteiten uit het plan van aanpak terugkomen in de reguliere werkzaamheden van de betrokken partners. In het plan van aanpak is het dan ook aan te raden om een aparte borgingsparagraaf op te nemen.
- Belangrijke vragen voor het borgen van interventies zijn:
 - Sluit de interventie nog aan bij de aard en ernst van de risicofactoren van de 12-min problematiek?
 - Als de interventie niet aansluit: Hebben we een andere interventie nodig en welke?
 - Kan de uitvoerende partij uitvoering geven aan een andere interventie?
 - Zo nee welke kennis en randvoorwaarden ontbreken?
 - Wie hebben we nodig om de interventie in te bedden in de gemeente?
 - Welke partijen moeten we informeren over de uitkomsten?

Wat kan de gemeente doen om processen, kennis en netwerken te bestendigen?

- De gemeente kan bijvoorbeeld periodieke terugkommiddagen organiseren waar de aanpak wordt geëvalueerd of periodieke (bijvoorbeeld halfjaarlijkse) bijeenkomsten van alle partners in de wijk zoals in de wijkprogrammering. Meer informatie hierover leest u in casus B.
- Door te kiezen voor een erkende interventie kan worden bijgedragen aan kwaliteitsborging. De uitvoerders zijn gebonden aan vaststaande werkwijzen en kwaliteitsborging. Supervisie of intervisie zijn daar onderdeel van.
- De gemeente kan de succesverhalen en ervaringen delen om de kennis over de interventie te verbreden en te bestendigen binnen het netwerk van de samenwerkingspartners.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus A

Casus A: 12-minners in de wijk veroorzaken overlast

1. Signaleren probleem: 12-minners in de wijk veroorzaken overlast

Er is sprake van lichte criminaliteit onder 12-minners in een wijk en/of groepen kinderen onder de 12 jaar verstoren de openbare orde. Jongerenwerk, politie en/of schoolmaatschappelijk werk signaleren problemen van kinderen van 10 of 11 jaar die tot laat op straat rond hangen of betrokken zijn bij overlast en andere incidenten. Sommige kinderen zijn broertjes en zusjes van jongeren die vallen onder de persoonsgerichte aanpak of die trajectbegeleiding krijgen.

De signalen komen van wijkagenten en handhaving, jongerenwerk, (school)maatschappelijk werk of de school.

2. Analyse van de problematiek

Een eerste stap is een goede analyse van de problematiek.

Bepaal welke partners je nodig hebt voor een goede analyse van de problematiek.

- Wie heeft goed zicht op de problematiek in de wijk?
- Welke partners heeft u nodig om de problematiek te signaleren?
- Welke partners heeft u nodig om de kinderen en gezinnen toe te leiden naar een aanpak of een interventie?
- Welke partners heeft u nodig voor de uitvoering van een aanpak?
- Zijn er reeds overleggen in de wijk waar deze problematiek wordt besproken?

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus A

Tip

Kinderen tussen 8 en 12 jaar brengen veel tijd op school door. De school is dus een belangrijke partner in de aanpak van 12-min problematiek.

Maak samen met de partners een analyse van de problematiek

- Welke risicofactoren en beschermende factoren zijn er in de wijk?
- Welk aanbod is er al in de wijk die zich richt op de risicofactoren?(Denk daarbij zowel aan activiteiten, jongerenwerk als interventies).

Loop gezamenlijk de volgende stappen door om tot een goede keuze voor een interventie/aanpak te komen:

lees in **hoofdstuk 5. Analyse en keuzen passende aanpak** wat het verschil is tussen aanpak en interventie.

- Bepaal samen de doelen die u wilt bereiken met de aanpak van het probleem. Is er in de wijk of gemeente al een interventie die gericht is op het aanpakken van de risicofactoren, dan is het zaak om de kinderen en gezinnen door te verwijzen naar de interventie. Aandachtspunten en tips voor signaleren en doorverwijzen leest u in **hoofdstuk 6. Vroegsignalering en doorverwijzing**.
- Kies een passende (en bij voorkeur erkende) interventie.
 - Kijk in de interventiematrix van het NJI <https://www.nji.nl/interventies/interventies-bij-veelvoorkomende-vragen-en-problemen>
 - Een beschrijving van de interventies Alles Kidzzz, Basta! en PIT vindt u ook hier -> link naar rapport Han Spanjaard/ waar staat dit op de site van JenV
- Check de haalbaarheid en de praktische toepasbaarheid.
- Contracteer een uitvoerende organisatie voor de interventie
 - Indien u een partij contracteert die de interventie al ergens anders uitvoert zijn de professionals binnen die organisatie al getraind in de uitvoering van de interventie
 - Indien u een partij contracteert die nog geen geschoolde professionals heeft voor de uitvoering van de interventie, houd er dan er rekening mee dat deze professionals eerst geschoold moeten worden voor zij de interventie kunnen uitvoeren.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus A

BASTA! is een systeemgerichte interventie voor kinderen jonger dan 12 jaar die vanwege het plegen van delicten in aanraking zijn gekomen met de politie. Het uiteindelijke doel van BASTA! is voorkomen dat deze kinderen recidiveren. Het programma bestaat gemiddeld uit 30 uur professionele begeleiding aan ouder(s) en kind.

De interventie duurt 3 tot 6 maanden en wordt uitgevoerd door speciaal daartoe opgeleide hulpverleners, veelal maatschappelijk werkers. De interventie kent een gefaseerde structuur:

Fase 1: regelt de instroom vanuit de politie en andere ketenpartners.

Fase 2: beschrijft de taxatie van risicofactoren en beschermende factoren op basis van een theoretisch onderbouwd en in diverse landen gevalideerd risicotaxatie-instrument Early Assessment Risk List (EARL).

Fase 3: beschrijft hoe op basis van de uitkomsten van de EARL een plan van aanpak voor begeleiding van het kind en het gezin wordt opgesteld.

Fase 4: betreft de uitvoering van instrumenten gericht op het kind, de ouders, de school en de buurt.

Fase 5: beschrijft de evaluatie en afsluiting van het traject, waarbij de EARL nogmaals wordt opgemaakt en een eventueel warme overdracht naar andere hulpverlening wordt gerealiseerd.

3. Plan van aanpak en uitvoering

Plan van aanpak

- Communiceer duidelijk de rollen en de verantwoordelijkheden van de partners.
- Spreek elkaars taal.
- Maak van tevoren een interventieplan. Hoe wordt de interventie uitgevoerd? Wanneer bent u tevreden?

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus A

- Omschrijf duidelijk de taken en verantwoordelijkheden van de verwijzers.
- Maak afspraken over terugkoppeling naar verwijzers door de uitvoerder van de interventie.

Signaleren en doorverwijzen naar interventie

Een belangrijk onderdeel voor de uitvoering is ervoor te zorgen dat kinderen worden doorverwezen naar de interventie.

In stap twee is al bepaald welke partijen u nodig heeft voor het signaleren van de problematiek om vervolgens de kinderen en gezinnen toe te leiden naar de interventie. Aandachtspunten hierbij zijn:

- Informeer potentiële verwijzers over de interventie. Zorg dat de interventie onder de aandacht blijft.
- Vergeet niet dat school heeft een belangrijke signaleringsfunctie heeft voor deze doelgroep. Informeer de scholen over het hulpaanbod. Zowel leerkrachten als schoolmaatschappelijk kunnen een rol spelen in signaleren en doorverwijzen.
- Het is van belang om informatie over de interventie te herhalen. Wees u bewust van de hoge personele doorloop bij verwijzers, waardoor kennis verloren kan gaan als dit niet wordt herhaald.
- Maak afspraken over de terugkoppeling van signalen. Communiceer tijdig aan diegene die signalen heeft afgegeven wat daarmee gebeurt. Dat kan zijn het aan de kant leggen, bespreken met een collega en ouders, meenemen in overleggen, en soms een doorverwijzing naar een interventie. Soms ook zijn meerdere signalen nodig voordat een interventie wordt ingezet.
- Maak afspraken over het proactief benaderen van ouders en kinderen naar aanleiding van signalen en bij doorverwijzing. Laagdrempelig contact op school, via jongerenwerk of buurtwerk of wijkagent kan helpen om bij het gezin binnen te komen. Een notificatiebrief zoals bij de persoonsgerichte aanpak jeugd is ook een mogelijkheid.
- Maak afspraken over het terugkoppelen van de resultaten aan de verwijzer.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus A

Tip voor wijze van informeren

Maak gebruik van een informatiefilmpje om potentiële verwijzers te informeren. Als vanuit de interventie geen film beschikbaar is, kan de gemeente mogelijk het maken van een filmpje ondersteunen of faciliteren. In de film geeft u uitleg over de interventie en de rollen van de verschillende partijen.

“Het is demotiverend voor verwijzers als zij niets horen van wat met de doorverwezen casus is gebeurd. Is het kind en het gezin met de interventie gestart? Wat zijn de resultaten? Als verwijzers niets terug horen, kan de interventie een negatief imago krijgen. Een volgende keer zullen zij niet verwijzen naar de interventie. Het ombuigen van een negatief imago naar een positief kost veel tijd. Ook hier geldt beter voorkomen dan genezen.” (verwijzer)

- Houd voor ogen dat de uitvoering van de aanpak niet alleen de verantwoordelijkheid is van de aanbieder. Alle betrokken organisaties zijn verantwoordelijk voor een goede doorverwijzing, maar ook samenwerking als er ook andere hulp in het gezin aanwezig is. Alle organisaties moeten zich dan ook bewust zijn van deze verantwoordelijkheid. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om de signalen te monitoren en na te gaan of de afspraken omtrent doorverwijzing worden nagekomen.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus A

4. Evaluatie en borgen

- Neem in het plan van aanpak evaluatiemomenten op met de betrokken ketenpartners. Ga op die momenten minimaal na of de afspraken over signaleren en doorverwijzen worden nagekomen.
- Evalueer of de instroom conform de verwachting is. Als dit niet zo is, ga na welke factoren de instroom belemmeren. Bepaal of er acties nodig zijn om die belemmeringen op te lossen en wie die acties uitvoert.
- Monitor de voortgang en stuur bij waar nodig.
- Bij het kiezen van een erkende interventie is kwaliteitsborging in de vorm van supervisie of intervisie door de opleider of ontwikkelaar voorzien.
- Analyseer of de interventie ook breder in de gemeente inzetbaar is op basis van analyse van de problematiek in andere wijken.

Vraag aan deelnemer groepsgesprek over de 12-min aanpak: Wat doet u als de instroom lager is dan verwacht?

“De instroom in de interventie viel tegen. Dat kan verschillende oorzaken hebben. De interventie is onvoldoende bekend bij potentiële verwijzers. Verwijzers herkennen de signalen niet. Verwijzers weten niet naar wie ze moeten doorverwijzen. Er was een groot personeelsverloop bij de professionals die betrokken zijn bij de 12-min aanpak. We zetten daarom nu in op het herhalen van de informatie, verwijzers ondersteunen in het herkennen van de signalen en investeren in het elkaar leren kennen van (nieuwe) partners. We zien dat dit tijd kost”

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus B

Casus B: School signaleert zorgelijk gedrag bij kinderen

1. Signaleren probleem: School signaleert zorgelijk gedrag bij kinderen van groep 7/8

Een basisschool signaleert overlastgevend en zorgelijk gedrag van leerlingen van groep 7/8 op school maar ook in de buurt van de school, bijvoorbeeld in het nabijgelegen winkelcentrum. Veel kinderen hebben thuissituaties waar zorgen om zijn. De gezinnen vragen zelf niet gemakkelijk om hulp. Het CJG kan de gezinnen moeilijk bereiken.

In deze casus gaat het niet zozeer om het inzetten van een bewezen interventie, maar om het realiseren van een structuur zodat kinderen met risicogedrag vroegtijdig gesignaleerd kunnen worden, laagdrempelig hulp kunnen krijgen en indien nodig kunnen worden doorverwezen naar passende interventies.

Vanuit deze structuur kan vervolgens de keuze worden gemaakt voor een specifieke (erkende) interventie die 12-min problematiek aanpakt. Deze interventie kan dan bij voorkeur op school worden uitgevoerd.

2. Analyse van de problematiek

Een eerste stap is een goede analyse van de risico en beschermende factoren voor het ontwikkelen van antisociaal gedrag en risicogedrag en slachtofferschap. Zet daarin de volgende stappen:

- Breng de betrokken partijen bij elkaar.
- Bespreek de signalen (van school, wijkteam of CJG en wijkagent of stadsmarinier).
- Maak een gezamenlijke analyse van de beschermende en risicofactoren.
- Bepaal welke partners u nodig heeft om de problematiek aan te pakken.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus B

3. Plan van aanpak en uitvoering

In deze casus is er voor gekozen om **laagdrempelige hulp op school** te organiseren. De school is voor veel kinderen een veilige plek. Door laagdrempelige hulp in school te organiseren is het mogelijk om gestructureerde en integrale professionele en preventie aanpak laagdrempelig mogelijk te maken.

Vraag aan betrokkenen casussen: Waarom werkt laagdrempelige hulp op school?

- *De school speelt een centrale rol in de (preventieve) aanpak van 12-minners. School is een belangrijke plek, waar kinderen zich veilig voelen, waar ondersteuning en hulp zowel laagdrempelig en als zichtbaar is voor zowel kinderen, ouders als en leerkrachten.*
- *De samenwerking met ouders, school en hulpverlening is door de aanwezigheid van de jeugd- en gezinscoach op school gemakkelijker te realiseren;*
- *Doordat onderwijs, preventie en jeugdhulp en volwassenzorg samenwerken rondom gezinnen wordt de samenhang en integrale en interprofessionele aanpak bewerkstelligd en wordt er efficiënter met elkaar gewerkt.*

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus B

- *Door coaching on the job door de jeugd- en gezinscoach hebben leerkrachten meer handvatten voor de vroeg-signalering van gezins-, ontwikkelings- en gedragsproblematiek.*
- *Door coaching on the job door de jeugd- en gezinscoach hebben leerkrachten meer handvatten voor begeleiding van kinderen met ontwikkelings- en gedragsproblematiek in de klas en functioneren kinderen beter op school.*
- *De samenwerking met ouders, school en hulpverlening is door de aanwezigheid van de jeugd- en gezinscoach op school gemakkelijker te realiseren.*
- *De verbinding tussen de leerwerelden thuis, school, vrije tijd en wijk kan makkelijker worden gemaakt.*

Door de zorg anders te organiseren en beschikbaar te maken op school krijgt een gedeelde verantwoordelijkheid vorm in de praktijk, op de werkvloer. Een van de succesfactoren voor de aansluiting tussen onderwijs en (jeugd)zorg is de ervaren gedeelde verantwoordelijkheid.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus B

Plan van aanpak en projectgroep

- Stel een projectgroep samen. In deze casus kan dit een zorgteam op school zijn met personen uit de verschillende domeinen: school, CJG, maatschappelijk werk, jongerenwerk en veiligheid. De samenstelling van het zorgteam luistert nauw. Bij voorkeur zitten er mensen in die ook een beetje buiten de begaande paden durven te gaan en goed kunnen samenwerken.
- Beschrijf de gewenste situatie.
- Beschrijf waarom jullie denken dat met deze aanpak het probleem wordt aangepakt.
- Beschrijf de taken en verantwoordelijkheden van de betrokken partners (school, CJG, welzijn en jongerenwerk) en de activiteiten die daarbij horen.
- Neem in het projectplan op hoe en wanneer u de aanpak gaat evalueren.
- Richt u niet alleen op school en thuis maar ook op vrije tijd en de buurt en de straat (bijvoorbeeld het nabijgelegen winkelcentrum). Voor relevante partners zie [hoofdstuk 2. 12-minners in lokaal beleid](#).

Doordat de jongerenwerker op school aanwezig is, kan de verbinding worden gemaakt met sport- en vrijetijdsbesteding en huiswerkbegeleiding. Nuttige en leuke vrijetijdsbesteding kan ervoor zorgen dat het kind niet op straat rondhangt. De jongerenwerker kan ook de verbinding leggen met de wereld buiten de school en wat er in de buurt gebeurt. Naast dat de jongerenwerkers goede aansluiting met de kinderen heeft, zijn zij ook voor de leerkrachten van belang. Jongerenwerkers kunnen leerkrachten voorlichting geven over culturele diversiteit en cultuursensitiviteit in de omgang met ouders en kind.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus B

Realiseren van laagdrempelige hulp op school

Waar moet u rekening mee houden als u laagdrempelige hulp op school wilt realiseren? Wat zijn aandachtspunten:

- Hulpverlening tot een vertrouwd gezicht maken in de school kost tijd, maar het is de investering waard om (preventief) aansluiting te vinden bij ouders.
- Het is voor basisschoolleerlingen heel belangrijk om in te zetten op positieve ervaring met hulpverlening. Zij moeten vertrouwen krijgen in de hulpverlening. Door de positieve ervaringen zullen ze mogelijk later zelf ook gemakkelijker hulp zoeken en aanvaarden.
- Ondersteuning is zowel voor kinderen als hun ouders van belang. Als een kind afwijkend gedrag vertoont, is het van groot belang om te kijken waar dat gedrag vandaan komt en daarop in te spelen. Het is belangrijk om ouders daarin te betrekken.
- Zet ook bij ouders in op positieve ervaringen. Ook bij ouders speelt dat ze dan sneller om hulp vragen.
- Coach leerkrachten on the job, zodat zij beter weten te handelen als kinderen probleem- en signaalgedrag vertonen.
- Gedragsverandering van de doelgroep is niet te realiseren in een korte tijd. Zet u laagdrempelige hulp op in de vorm van een project dan is het van belang dat een project een langere looptijd heeft dan een schooljaar om daadwerkelijk resultaat te kunnen meten.
- De jeugd- en gezinscoach is de spil in de hulpverlening, maar ook jongerenwerk, maatschappelijk werk en buitenschoolse opvang spelen een belangrijke rol. Zorg ook dat zij bekend gezichten op school worden.
- Het is van belang om ook verbinding te leggen met professionals uit het veiligheidsdomein zodat signalen uit de omgeving van de school en binnen de school met elkaar verbonden kunnen worden.
- Als de laagdrempelige hulp op school niet voldoende is dan kan worden doorverwezen naar een specifieke aanpak gericht op de risicofactoren. Tips en aandachtspunten voor signaleren en doorverwijzen leest u in [hoofdstuk 6. Signaleren en doorverwijzen](#).
- Een belangrijke voorwaarde voor het tijdig inzetten van passende zorg is een goede zorgstructuur.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus B

Als een kind afwijkend gedrag vertoont, is het van groot belang om te kijken waar het gedrag vandaan komt en daarop in te spelen. Er is daarbij veel aandacht nodig voor de thuis- en gezinssituatie. Bij veel gezinnen in deze buurt is er thuis sprake van meervoudig problematiek en zijn ouders zorgmijndend.

Als een leerkracht opvallend gedrag signaleert bij kinderen en een vraag heeft, kan zij gemakkelijk hulp vragen aan de jeugd- en gezinscoach. Kinderen kunnen even uit de klas worden gehaald. Korte gesprekken met ouder of leerkrachten vinden op school of thuis plaats in plaats van bij het CJG.

4. Evaluatie en borgen

- Neem in het plan van aanpak een evaluatieplan op.
- Monitor de resultaten van de aanpak. Dat gaat niet alleen om het aantal kinderen en gezinnen dat geholpen wordt maar ook in meer kwalitatieve zin welke resultaten behaald worden en of het lukt om de hulp laagdrempelig aan te bieden.
- Bespreek de resultaten met de projectgroep - in dit geval dus het zorgteam op school - wat er goed gaat en wat niet goed, zodat er kan worden geleerd van de ervaringen en de aanpak kan worden bijgestuurd.
- Evalueer of u alle betrokken ketenpartners aan boord hebt om de aanpak uit te voeren. Als u partners mist, benader die dan voor deelname aan het project. Maak afspraken over het breder delen van informatie binnen de organisaties van de leden van de projectgroep zodat bij het eventueel vertrek van medewerkers de informatie niet verdwijnt. Bespreek in de projectgroep al in een vroeg stadium hoe de werkwijze kan worden ingebed in de reguliere werkwijze en het structurele gemeentelijk beleid.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus B

Tip voor de gemeente

Het organiseren van laagdrempelige hulp op school in wijken met veel risicofactoren voor het ontwikkelen van crimineel gedrag of slachtofferschap kan de basis zijn om signalen bij elkaar te brengen, een goede analyse van de problematiek in een wijk te maken en de keuze voor een interventie om de problematiek aan te pakken. Ook hier is de keuze van een erkende interventie aan te raden.

Korte lijntjes tussen de wijkagent, school en CJG zijn gewenst en niet alleen over incidenten en escalaties. Leerkrachten willen weten wat er speelt in de buurt en wijkagenten kunnen signalen aan school doorgeven. Door deelname van iemand uit het veiligheidsdomein aan de projectgroep (in dit geval: zorgteam op school) kan de brug worden geslagen met het veiligheidsdomein.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus C

Casus C: Aanpak 12-min vanuit een theoretisch model

1. Signalering: Analyse van de risico- en beschermende factoren door de gemeente

Op basis van een analyse van risico- en beschermende factoren in een wijk kiest de gemeente interventies die nodig zijn om de kinderen veilig te laten opgroeien en ontwikkeling van probleemgedrag en ook jeugddelinquentie te voorkomen.

Voorbeeld wijkprogrammering in Rotterdam

In Rotterdam wordt binnen het programma Kansrijk Opgroeien gebruik gemaakt van de methodiek 'wijkprogrammering' om de beleidsinzet op jeugd meer in samenhang, informatie gestuurd, kennis-gedreven en wijkgericht te maken. Wijkprogrammering is een aanpak waarbij het wijknetwerk interventies, activiteiten en voorzieningen voor de jeugd, effectief en op maat per wijk inzet. Wijknetwerkpartners stellen gezamenlijk, op basis van cijfers uit de database van de 'Staat van de Jeugd' en aan de hand van het 'Factorenmodel Jeugd' een analyse van de wijk op. Op basis van deze analyse bepalen zij welke maatschappelijke resultaten in de wijk behaald moeten worden. Vervolgens bepalen zij welke interventies, activiteiten en voorzieningen nodig zijn om dit te bereiken. Interventies gericht op 12-minners zijn dus onderdeel van de preventieve aanpak op risicofactoren voor het ontwikkelen van delinquentie. De gemeente Rotterdam 'doet wat werkt' en werkt daarom in de wijkprogrammering het liefst met effectief bewezen of theoretisch goed onderbouwde interventies (uit de databank van het NJI). Hierbij wordt op basis van wetenschappelijke kennis ingezet op factoren die een rol spelen in het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van de jeugd (o.a. sociaal emotionele ontwikkeling) en het terugdringen van risicofactoren. Dit is vertaald in het factorenmodel Rotterdam Groeit.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus C

Voorbeeld wijkprogrammering in Rotterdam

De wijkprogrammering bestaat uit de volgende stappen:

- Kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de wijk;
- Formuleren van maatschappelijke resultaten;
- Komen tot benodigd en gewenst aanbod;
- Inzet van kwaliteit en verbetering op kwaliteit;
- Resultaten;
- Verbetercyclus.

Meer lezen: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/wijkprogrammering/>

2. Analyse van problematiek in de wijk

Om vanuit de theorie een analyse te maken van de risico- en beschermende factoren in de wijk moeten de volgende stappen doorlopen worden:

- De gemeente maakt een analyse van de beschikbare kwantitatieve en kwalitatieve informatie over de wijk.
- De wijkanalyse wordt besproken met de partners in de wijk. Dit zijn lokale (sociale wijk)teams of wijkmanagers, CJG, welzijn- en jeugdhulporganisaties, wijkagenten. Bepaal welke partners u nodig hebt voor een goede analyse.
- Organiseer vaste overleggen met de partners waarin de wijkanalyse wordt besproken en geduid.
- Organiseer overleggen waarin de analyse wordt besproken.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus C

Signaleren en toeleiden

- Bepaal welke partners u nodig heeft voor signaleren en toeleiden.
- Informeer de partners en herhaal die informatie.
- Omschrijf duidelijk taken en verantwoordelijkheden van de verwijzers.
- Faciliteer/organiseer overleg in de wijk om signalen bij elkaar te brengen.
- Faciliteer goede randvoorwaarden voor signalering en toeleiding.
- Maak duidelijk welke informatie wel en niet gedeeld mag worden conform de AVG.

Meer informatie over het organiseren van vroegsignaleren en doorverwijzen leest u in [hoofdstuk 6. Vroegsignalering en doorverwijzing](#).

Pak je Kans

De politie, een medewerker van Halt of leerplichtambtenaar kan Pak je Kans inschakelen wanneer hij of zij signaleert dat een kind (0-18 jaar) problemen heeft of veroorzaakt. Bijvoorbeeld omdat een kind nog laat rondhangt op straat, spijbelt, dingen sloopt of iets heeft gestolen. Ook daders of slachtoffers van bijvoorbeeld pesten of sexting kunnen voor Pak je Kans in aanmerking komen. Doel van Pak je Kans is om (achterliggende) problemen op te lossen en het kind op het rechte pad te houden.

Wat we doen

Binnen 48 uur na aanmelding bij Pak je Kans neemt een hulpverlener contact op met het gezin. De eerste afspraak met het kind en zijn of haar ouder(s) is gewoonlijk op het politiebureau. We bespreken wat er aan de hand is en wat er moet gebeuren om te voorkomen dat het kind opnieuw in de problemen komt of de wet overtreedt.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus C

De hulpverlener kan adviseren en ondersteunen bij allerlei zaken, bijvoorbeeld over: problemen op school, verkeerde vrienden, ruzie thuis, het kind voelt zich vaak somber of boos, grenzen stellen, omgaan met geld, een bijbaantje of werk. Natuurlijk is het fijn als blijkt dat er geen reden voor zorg is. Als er wel vragen of problemen zijn, zoeken we samen naar oplossingen.

Pak je Kans duurt bij jongeren ongeveer 3 maanden. Voor kinderen onder de 12 jaar hebben we een speciale aanpak (BASTA!). Dat duurt soms wat langer, ongeveer 3-6 maanden. Binnen die tijd kunnen problemen meestal worden opgelost. Wanneer er andere of aanvullende ondersteuning nodig is, dan brengt de hulpverlener het gezin in contact met de juiste persoon of instantie.

Alles Kidzzz

Alles Kidzzz is een individuele op maat aangeboden sociaal cognitieve gedragsinterventie van acht-wekelijkse sessies gericht op kinderen in de bovenbouw van het basisonderwijs die een verhoogde mate van externaliserend probleemgedrag laten zien.

De doelgroep bestaat uit kinderen in de bovenbouw van de basisschool (groep 6, 7 en 8), die volgens de leerkracht op school een verhoogde mate van externaliserend probleemgedrag laten zien.

Het doel is verminderen van agressief en bevorderen van pro-sociaal gedrag.

Een getrainde professional voert de training op school uit volgens een vaste structuur en betreft ouders en leerkracht. De kennismakingsfase (drie sessies) leidt tot een competentie-analyse van sterke en verbeter-punten van het kind. Tijdens de aanpakfase (vijf sessies) werkt het kind via actieve werkvormen tijdens de sessie en oefeningen thuis.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus C

4. Evaluatie en borgen

- Leg in het plan van aanpak voor de wijk samen met de partners vast hoe de directe resultaten van het aanbod gemonitord of gemeten worden en hoe de partners dit meten. Meten is geen doel op zich maar dient als input voor het bijstellen en bijsturen van de aanpak.
- Wijkprogrammering is een doorlopend leer- en verbeterproces: Onderdeel van de aanpak is dat periodiek met alle partners in de wijk onder leiding van een gebiedsadviseur gepraat wordt over:
 - de inzet en resultaten van de interventies
 - de bijdrage aan het behalen van het afgesproken maatschappelijk resultaat
- Kijk in de evaluatie niet alleen naar kwantitatieve resultaten maar ook naar kwalitatieve resultaten. Bijvoorbeeld kijk niet alleen waarom kinderen een interventie niet afmaken maar ook naar welke kinderen wel en welke niet en waarom. Met dat inzicht kunnen verbeteracties worden ingezet.
- Pas het aanbod aan op basis van deze gesprekken en wijzigingen in risico- en beschermende factoren in de wijk
- Pas het aanbod aan of stop met een interventies als deze niet werkt.
- Evalueer ook of u alle partijen bij de wijkoverleggen aan boord heeft om de risicofactoren aan te pakken. Nodigen ontbrekende partijen uit om aan te sluiten.

Voorbeeld: Bij het meten van uitval kijkt de partner niet alleen hoeveel deelnemers een cursus niet afmaken, maar ook welke mensen en waarom. Met dat inzicht kan de partner verbeteracties ondernemen om de doelgroep beter vast te houden.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzen

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Casus C

Tip

Kwantitatieve metingen op wijkniveau zijn veelal niet actueel. Bijvoorbeeld in 2021 zijn gegevens bekend over 2020. Deze kwantitatieve cijfers kunnen worden verrijkt door kwalitatieve gegevens op basis van gesprekken met sleutelpersonen in de wijk of op basis van gegevens uit de verwijsindex.

Naar
inhoudsopgave

1.

Wie zijn dat?

2.

Lokaal beleid

3.

SAPE

4.

Samenwerking

5.

Analyse
en keuzes

6.

Vroegsignalering en
doorverwijzing

7.

Uitvoering

8.

Evaluatie en borging

Colofon

Deze publicatie kwam tot stand in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid

Auteurs:

Wendy Buysse, Manja Abraham, Nina Faulstich en Maud Pluijm, DSP-groep

Vormgeving: DSP-groep

Oktober 2021

The DSP logo consists of the letters 'DSP' in a white, bold, sans-serif font, centered within a solid blue square.

Ministerie van Justitie
en Veiligheid

Ga voor meer informatie naar:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/straffen-en-maatregelen/straffen-en-maatregelen-voor-jongeren>